

Myötätuulta

Merimaskussa

no: 30
2018

Myötätuulta Merimaskussa -lehti on ilmestynyt v:sta 1992. Merimasku-Seura on julkaissut lehteä v:sta 1995

Sisällys

Kenen Merimasku?	3
Merimasku 1918	4
Kiellettyjä alueita	10
Tarja Grönblom 31 vuotta terveydenhoitajana Merimaskussa ...	11
Tapahtuiko sellainen Merimaskussa	12
Vaalihuumaa ja itsenäisyyden kompurointia	14
Vuoden 2018 Lossivahdit	15
Ahti suo antejaan	16
"La maison- Vanha Rouva" herätettiin unestaan	18
Rollaattorikapina Merimaskussa!	23

Julkaisija:
Merimasku-Seura ry

Toimituskunta:
Maarit Lineri,
p. 044 9064 591
maarit.lineri@gmail.com

Taitto/sivunvalmistus:
Maarit Lineri

Vuosikerta 26
Ilmestyy kerran vuodessa
marras / joulukuussa

Tekstiä voi toimittaa
Merimasku-Seuran puheenjohtajalle tai
toimituskuntaan

Painopaikka:
Winbase Oy, Kaarina

ISSN 1238 - 108X

Puheenjohtaja:
Maikku Tuomi
0400 827295
maikku.tuomi@gmail.com

Sihteeri:
Erkki Rantala
p. 0400 899 808
erkki.rantala@dnainternet.net

Päätoimittajalta

Maija-Leena "Maikku" Tuomi
puheenjohtaja

Kenen Merimasku?

*Merimaskussa asuvia oli 31.12.2017 yhteensä 1744.
(www.naantali.fi)*

*Taattistenjärventielleä ohitseni ajoivat kaksi vähän
toisellakymmenellä olevaa pikkupoikaa, joista toinen
totesi toiselle, että ei täällä kukaan asu, jos ei ole pak-
ko. Mietin tuon kuullessani, että minun ainakin on
pakko saada asua täällä, koska muualla en nyt halua.
Poikienkin mieli saattaa vielä muuttua.*

*Mutta kenen on Merimasku? Niiden, jotka täällä ovat
syntyneet? Vaiko niiden, jotka ovat täällä syntyneet ja
nyt asuvat jossain muualla? Niiden, joiden sukujuuret
ovat täällä olleet aina? Niiden, joiden sukulaisia asuu
täällä edelleenkin? Niiden, jotka Matti-pappi on kasta-
nut? Kouluakin on tullut käytyä täällä, uimakoulukin
Salosen rannassa.*

*Vai kuuluuko Merimasku niillekin, jotka ovat "sillan
takaa tulleet"? Jos tunnet sanonnan, oletko silloin
merimaskulainen – ainakin ymmärrät, mistä täällä*

*silloin puhutaan. Saako olla merimaskulainen, vaikka
on "sillan takaa tullut"? Olisiko pitänyt tulla lossilla
jo aikaisemmin?*

*Merimasku on osa Naantalia, halusimme tai emme.
Naantalilaisiksi emme itseämme tunne. Merimasku-
laisuus on eri asia kuin naantalilaisuus. Naantalille
olemme menoja ja tuloja budjetissa. Olemme myös
monia kilometrejä rantaviivaa ja saaria juuri siellä
päin, minne Naantalin aurinko joka päivä laskee –
punertavan iltaruskon suunnassa.*

*Kotiseutu määritellään seuduksi, jolta itse kukin on
kotoisin tai jonka tuntee kodikseen. (fi.wikipedia.org)*

*Jos tuntee kotiseudukseen Merimaskun, tunne on
todellinen eikä sitä voi kukaan voi toiselta pois ottaa
tai muuksi muuttaa. Kiintymys omaan kotiseutuun
saa viihtymään, antamaan arvoa ja pitämään oman
kylän puolta.*

Merimasku 1918

Vuodet 1917–1918

Teksti: Riku Kauhanen
Kirjoittaja toimii projektitutkijana
Turun yliopiston Sirkkala 1918–2018 hankkeessa

Kiihkeiltä vuosilta 1917–1918 ei ole juurikaan mainintoja Merimaskun vaiheista. Erialaista muistitietoa ei itse paikkakunnalta ole ilmeisesti kerätty eikä lähetetty esimerkiksi Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle, Kansan arkistolle tai Työväen arkistolle, eikä virallisissa historiankirjoissakaan juuri mainita Merimaskua.

Vuoden 1917 maaliskuun vallankumouksen myötä keisarillinen Venäjä sortui tsaari Nikolai II:n erotessa ja Kerenskin väliaikaisen hallituksen ottaessa vallan. Venäjä oli yhä sodassa keskusvaltojen, Saksan ja Itävallan kanssa, mutta keisarikuntaan kuuluvalla Suomelle vallankumous toi uusia vapauksia. Eduskunnassa sosialidemokraateilla oli

103 edustajalla yksinkertainen enemmistö, ja nämä ryhtyivät ajamaan valtakia, jolla hallinto Suomessa olisi keskitetty eduskunnalle. Kunnallisella puolella Venäjän vallan aikaisia viranomaisia erotettiin, mikä synnytti paikallisia valtyhjiöitä.

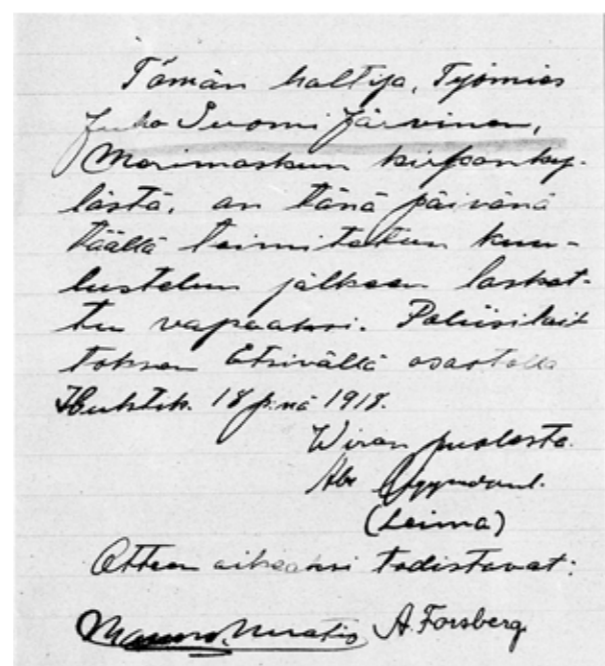
Monimutkainen poliittinen kamppailu sisäisestä vallasta ja lokakuun vallankumous Venäjällä johtivat tilanteen

kärjistymiseen ja Varsinais-Suomessa siihen, että vuoden

1917 loppupuolella Turku lähiympäristöineen oli vahvaa punaisten tukialuetta. Suojeluskuntalaiset kokosivat omia kaartejaan, mutta joutuivat perustamaan ja harjoittamaan niitä osittain tai kokonaan salassa. Porvarillista senaattia vastaan tähdätyn vallankumouksen alkaessa tammikuun 1918 lopulla varsinaissuomalaiset suojeluskuntalaiset kokoontuivat Uuteenkaupunkiin: alueen suurin kaupunki Turku siirtyi nopeasti ja vankasti

punaisten haltuun. Turun läheisyys heijastui myös muuten rauhallisen pienen, alle tuhannen asukkaan Merimaskun elämään.

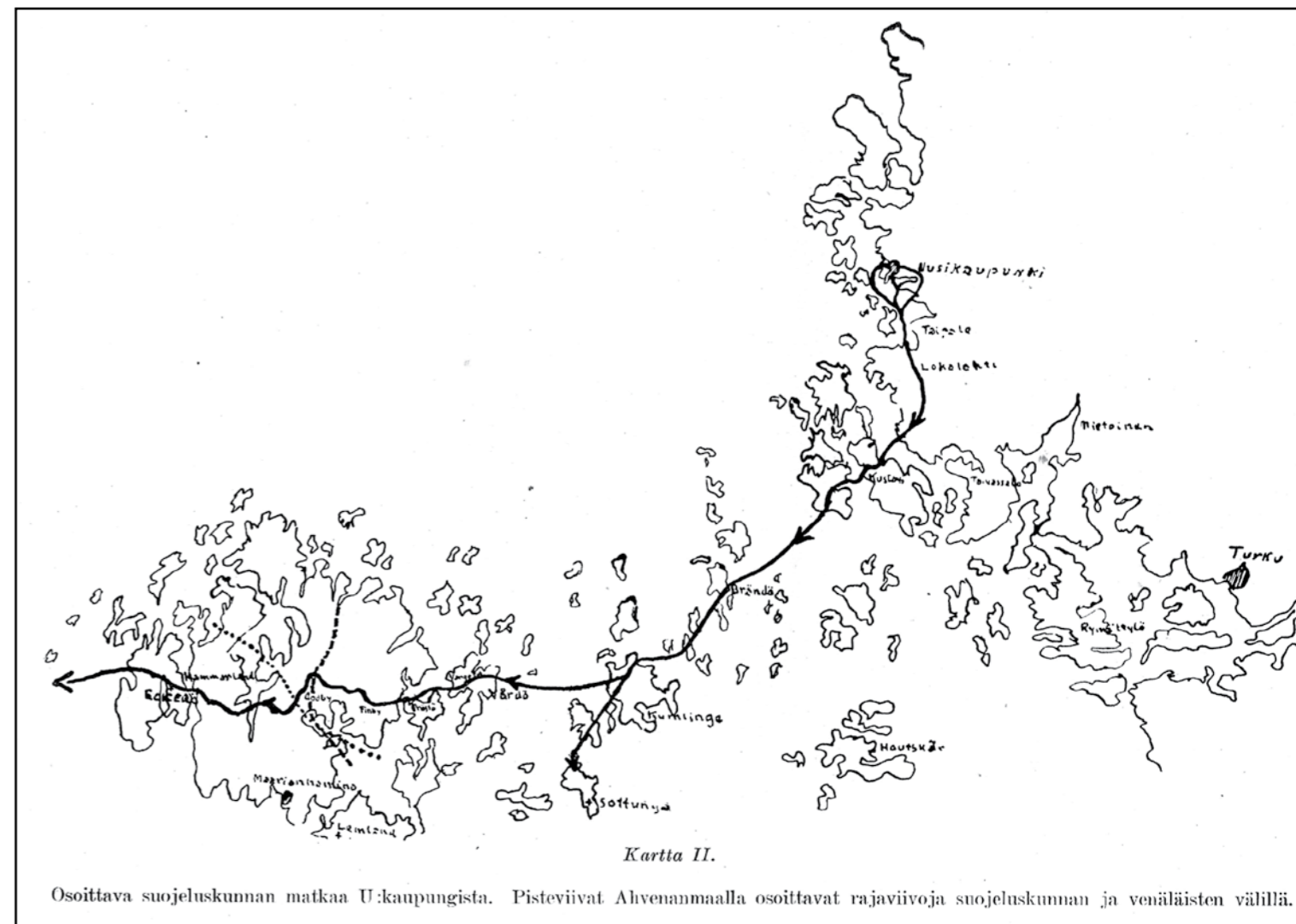
Varsinaissuomalaisen vasemmistolaisen Sosialisti-lehden (27.2.1918) mukaan Merimaskuun perustettiin pitkän hiljaiselon jälkeen työväenyhdistys helmikuun 1918 lopulla: “Merimaskun työväellä

Miltisinä toimineen Suomi Järvisen Turussa kuulustelujen jälkeen 18.4.1918 saama todistus vapautuksesta.

Kuva: Kansallisarkisto. digi.narc.f

oli kokous t. k. 25 p:nä ja päätettiin siinä herättää henkiin jo kauan toimeettomana ollut työväen yhdistys ja valitsi kokous asiaa toteuttamaan viisi henkisen komitean, jonka tulee kohta ensi tilassa panna asia alulle. vallankumous on vaikuttanut Merimaskunkin työläisiin, koska alkavat asiansa ymmärtää ja järjestä. ” Ilmeisesti paikkakunnan pienuuden ja syrjäisyyden ohella työväenliikkeen hiipuminen ennen sotaa vaikutti punakaartin puuttumiseen: Merimaskusta puuttui työväenyhdistys, josta olisi vuoden 1917 kaaoksessa organisoitu järjestyskaartia ja edelleen tammikuussa 1918 punakaartia.

Osoittava suojeluskunnan matkaa U:kaupungista. Pisteviivat Ahvenanmaalla osoittavat rajaviivoja suojeluskunnan ja venäläisten välillä.

Uudenkaupungin suojeluskunnan reitti Ahvenanmaalle, missä nämä taistelivat Godbyssä venäläisten ja punaisten kanssa. Joidenkin matka Uuteenkaupunkiin, Varsinais-Suomen suojeluskuntien kokoontumispaikkaan kulki Merimaskun halki, mistä Tamsaaren isäntä opasti valkoisia Taivassaloon. Ahvenanmaalta ruotsalaiset kuljettivat monimutkaisten neuvottelujen jälkeen valkoiset Tukholmaan ja Ruotsin halki Suomen rintamalle.

Kuva teoksesta Turun rintamapataljoona (n.k. Uudenkaupungin suojeluskunta) vapaussodassa 1918 (1928).

Ensimmäisessä työväenyhdistys Weljeyden kokouksessa päätettiin kunnan järjestyksestä punaisen hallinnon alla (Sosialisti 9.3.1918): “Merimaskun työyhd. “Weljeys” piti perustavan kokouksensa sunnunt. maalisk. 3 p:nä, jolloin päätettiin seuraavista asioista: Päätettiin yhtyä paikallisosastoksi Suomen työläisliittoon. Valittiin virkailijat tulevalle vuodelle. Otettiin keskusteltavaksi poliisiasiamme. Kaikki olivat yksimielisiä siitä että vanha polisimme on yli-ikäinen tähän tehtävään eikä myöskään nauti työväen luottamusta. Sentähden päätti kokous valita järjestyspäälliköksi Suomi Järvisen selä hänen apumieheksi yhden jokaiseen kyläkuntaan. Paljon muitakin tärkeitä asioita oli keskustelun alaisena.

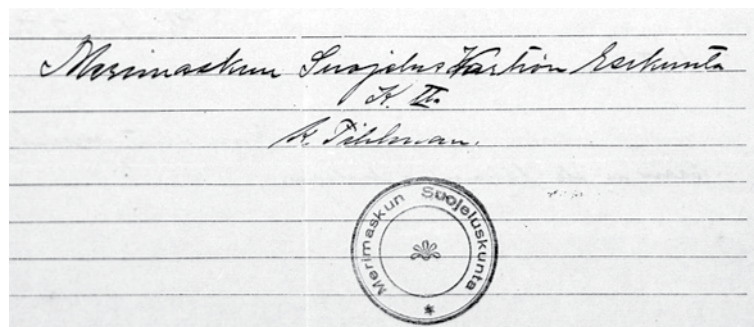
Yhdistykseen yhtyi heti 54 jäsentä etupäässä miehiä. Olemme varmat että yhdistyksen jäsenluku nousee toiselle sadalle joka on aika paljon näin pienen pitäjän osalle. Kokouksessa oli innostunut mieliala päättäen siitäkin että vapaaehtoisina lahjoina annettiin yhdistykselle eri henkilöiltä 175 mk. vielä luvattiin jos yhdistys voi tulevaisuudessa saada oman huoneen, vapaa tonttima. Onnea uudelle tulokkaalle!” Punakaartin perustamisen sijaan työväenyhdistys päätti siis nimittää luotettavan miehen, Juho Suomi Järvisen miliisiksi ja tälle apulaisia. Myöhemmissä kuulusteluissa todistettiin, ettei Järvinen itse ollut läsnä kokouksessa ja ryhtyi tehtävään vastentahtoisesti. Sota oli merimaskulaisille ensisijaisesti

Militaarinen Suomalainen
Pekku osastoja Suomal. ktl. lypseillä

Naantalin osasto	11 miestä	
Muhilivedellä	16	
Talou	10	
Parsisella	3	
Huomppelan osasto, 22 miestä, Tuusulaan ktl. lypseillä		
Hiekalla	14	suomal. ktl. lypseillä
Huusiston Rauppian loppuosa	27	suomal. ktl. lypseillä
Oylänsen osasto	37	suomal. ktl. lypseillä
Karunan	19	suomal. ktl. lypseillä
Karkon	26	suomal. ktl. lypseillä
Mieltoisten	9	suomal. ktl. lypseillä
Sauvon		
Paimion		
	223 miestä	
Suomalaisella	22	suomal. ktl. lypseillä
Saattajat	20	suomal. ktl. lypseillä
Kiedan ja Paalun osasto	14	suomal. ktl. lypseillä
Purkan ja Tahlan	20	suomal. ktl. lypseillä
Päijälän osasto		

Turun punakaartin säilyneisiin asiakirjoihin kuuluu tämä majoitusluettelo Turun lähialueiden punakaartin osastojen majoittumisesta Turun koulurakennuksiin. Merimaskulaisia punaisia on saattanut olla mukana näissä osastoissa, mutta valtaosa oli ilmeisesti Turun kaupungissa perustetussa punakaartissa.

Kuva: Riku Kauhanen / Kansallisarkisto. Vapaussodan arkisto. IB 4:74-75a. Turun punakaartin asiakirjat (1918-1918).

Karl Pihlmanin allekirjoitus ja Merimaskun suojeluskunnan leima Frans Järvisen asiakirjoissa. Suojeluskunta todisti Turun punakaartiin liittyneen 17-vuotiaan Järvisen "hulikaanimaiseksi". Järvinen menehtyi Helsingin vankileirillä keuhkotautiin.

Kuva: Kansallisarkisto. digi.narc.fi

järjestyskysymys, ei vallankumousta tai vapaussotaa. Kapinan aikana Merimaskussa Sodan alussa Merimasku oli joidenkin Uuteen-kaupunkiin pyrkivien valkoisten välietappi. Sodan loppupuolella Uusi Aura (28.4.1918) kertoi, että helmikuussa alueella liikkuvat valkoiset olivat tulla Merimaskussa "viljaa ryöstelevien" viidentoista punakaartilaisen yllättämäksi, mutta saivat ajoissa varoituksen näistä. Tamsaaren isäntä auttoi miehet Taivassaloon.

Sodan päätyttyä miilisi Soini Järvisä (s. 18.1.1890 Lokalahdella) ja etenkin tämän apulaista nahkuri Henrik Jokista kuulusteltiin tarkkaan. Soini Järvinen kielsi olleensa miilisi-päällikkö, mikä oli yksi punaisten raskauttavimpia virkoja: kaikkiaan 25% miilisi-päälliköistä päätti päivänsä valkoisten teloitusröyhmiä edessä. Järvinen kertoi paikkakunnan olleen niin rauhallinen, että miilisi-toimi oli lähinnä muodollinen. Hänelle luvattiin 10 markkaa päivässä palkkaa, mutta sitä ei hänelle kuitenkaan maksettu eikä hän sitä vaatinut. Huhtikuussa 1918 Järvinen laskettiin Turussa vapaalle jalalle, mutta hänet pidätettiin heti uudestaan Merimaskussa ilmiannon perusteella.

Syynä kuulusteluihin oli "sahajupakka" joka sai alkunsa sahanomistaja Karl Pihlmanin ja muiden paikallisten karattua paikkakunnalta. Pihlmanin rouva pyysi sahankäyttäjää seisauttamaan Tamsaaren sahan. Kuntalaiset olivat jo kuljettaneet tukkinsa sahalle ja nämä oli sahattava ennen kelirikkoa. Kansakoulun johtokunnan jäsen, maanviljelijä Toivo Lehtisalo kävi Suomi Järvisen luona pyytämässä, että ainakin kunnan omistamat tukit saataisiin sahattua, sillä niitä tarvittiin kansakoulun ulkohuonerakennukseen. Järvinen ja Jokinen kävivät keskustelussa asiasta rouva Pihlmanin luona, joka kertoi ettei hänellä ollut rahaa sahatyöläisten palkkojen maksamiseksi. Miehet kertoivat, että rahat kyllä tulisivat tukkien omistajilta, jolloin rouva suostui avaamaan sahan.

Jupakan seuraukset olivat ikävät. Sodan jälkeen miilisejä syytettiin siitä, että "sahan avaimet oli saatu" ja saha oli avattu väkivallalla, kansanvaltuuskunnalla ja punakaartilla uhaten. Järvinen vastasi avainten viemiseen ytimekkäästi: "sillä kuten paikkakunnalla yleisestä on tunnettu ei mainituissa sahaissa ole mitään seiniä saatikka sitten ovia, minkä vuoksi avaimista ei voi tulla kysymystäkään." Joka tapauksessa hieman sahanjupakan jälkeen Merimaskuun ilmestyi komppania punakaartilaisia, 150 tai 250 miestä ilmeisesti Turun (Mynämäen)

punakaartista. Aikaisemmin kaartilaisia oli näkynyt paikkakunnalla vain aseita takavarikoimassa.

Miilisejä syytettiin punakaartilaisien pyytämisestä ja johtamisesta paikalle. Järvisen mukaan nämä olivat tulleet Merimaskulle hänen käytyään Naantalissa punakaartin esikunnassa, ilmeisesti ilmoittamassa Karl Pihlmanin ja muiden isäntien katoamisesta. Tuolloin kaartilaiset olivat kuulleet hänen tehtävästään ja pyysivät tätä opastamaan heidät Merimaskuun. Järvinen kertoo, että "Selitin heille, ettei heitä Merimaskussa tarvita sekä että siellä muutenkin vallitsee elintarvikepula." Kaartilaiset tulivat kuitenkin hänen perässään Merimaskuun ja aloittivat kadonneiden etsinnät. Osasto etsi paenneita miehiä Lukkaraisten talosta, Hannuruonasta, Iso Poikosta ja Iskolasta. Kahdesta ensimmäisestä punaiset veivät myös hevosia. Henrik Jokista syytettiin kaartilaisien avustamisesta, sillä hän oli soudattanut nämä yli lahden. Jokinen myönsi asian, mutta kertoi että oli joka tapauksessa usein lautturin apuna tämän lähellä asuvana, eikä nähnyt kuljetuksissa mitään väärää.

Huhtikuun alussa Merimaskuun tuli 16 miehen punaisten ratsuosasto, joka takavarikoi viljaa ja ryösti Tammisaaren taloa. Samaan aikaan Turun saaristossa kahakoitiin jo. Saksalainen 16 miehen tiedusteluosasto eteni 4.4. Rymättylään ja piiritti Rantalalan kestiekivaria, jonka sisällä oli kaksi punaista. Tulitaistelussa sisään rynnännyt saksalainen sotilas Josef Frick sai surmansa. Hänet haudattiin seuraavana päivänä Rymättylään. Saksalaisosasto poistui paikalta, mutta näiden läsnäolo pelästytti punaiset pahemman kerran ja huhut maihinnousta levisivät villoin. Muun muassa Merimaskussa ollut ratsuosasto pakeni paikkakunnalta. Kun saksalaisia, joita vastaan saaristoon lähetettiin valkoisia kyytimiehiä, ei kuulunutkaan, alkoi metsiin ilmestyä punapakolaisten ohessa valkoisia pakolaisia. Saariston vapaajoukko marssi punaisista tyhjentyneeseen Turkuun 13.4. ja Naantaliin 14.4.

Merimaskulaiset rintamalla Vaikka Merimaskussa ei ollutkaan omaa punakaartiä, oli täälläkin yritystä värvätä miehiä. Erään todistajan mukaan Henrik Jokinen kutsui hänet asuntoonsa ja "kehoitti yhtymään Merimaskuun perustettavaan punakaartiin, johon jyrjästi kielsin ja poistuin heti". Ilmeisesti kyseessä ei ollut värväystoimintaa kummempaa kaartilaisuutta, sillä toisen todistajan mukaan "ollessani Horjan Ylitalossa kokouksessa, jossa värvättiin miehiä punakaartiin ja esintyi siellä myös nahkuri Henrik Jokinen erittäin innokkaasti, kehoitti hän miehiä yhtymään

punakaartiin." Todistajan mukaan Jokinen olisi itsekin liittynyt mutta "sanoi vaimonsa luvanneen menevänsä mereen, jos hän lähtee." Ilmeisesti tämä värväystoiminta johti Henrik Jokisen vangitsemiseen pidemmäksi aikaa vangiksi Turun Sirkkalan kasarmien vankileirille ja tämän ensimmäisen armonanomuksen hylkäämiseen. Hän sai 4 vuotta

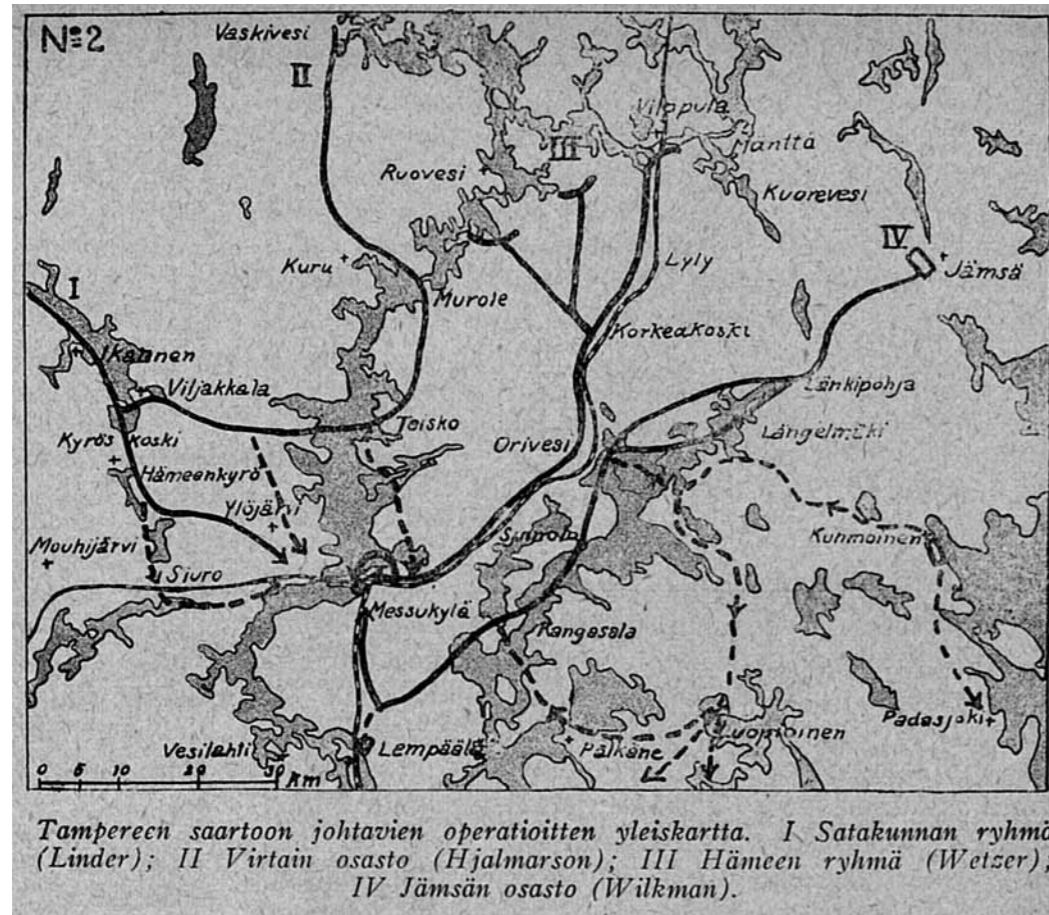

Lennart L. Leino.

Puutarhuri Lennart Leino, ainoa sisällissotaan valkoisten puolella osallistunut merimaskulainen. Leino osallistui Uudenkaupungin suojeluskunnan Ahvenanmaan retkeen sekä palveli myöhemmin pohjoisrintamalla kokkina Turun Rintamapataljoonassa. Kuva teoksesta Turun rintamapataljoona (n.k. Uudenkaupungin suojeluskunta) vapaussodassa 1918 (1928).

kuristushuonetta avunannosta valtiopetokseen. Ilmeisesti punakaartin värväystoiminta Merimaskussa ei onnistunut, mutta Turun ja muiden lähialueiden punakaartissa palveli Merimaskussa kirjoilla olleita: ilmeisesti nämä olivat kaupunkiin teollisuustöihin muuttaneita nuoria miehiä.

Merimaskulaisia oli mukana rintamallakin: Helsingissä vankileirillä 30.10.1918 kuollut, Lukkarilan

Kartta Tampereen ympäristön taisteluista maaliskuun puolivälissä 1918. Merimaskulaisia osallistui punakaartin riveissä ainakin Juupajoella Korkeakosken taisteluun. Tärkeänä rautatieasemana se oli painopistesuunnassa valkoisten aloittaessa Tampereen saarrostoperaatiota.

Kuva: Hakkapeliitta no: 15. 7.4.1928

Kryvyiikistä kotoisin ollut sekatyömies Frans Emil Järvinen (s. 22.2.1901) oli liittynyt alaikäisenä Turun punakaartiin ja kuului sen III Pataljoonaan. Omaa komppaniaansa tai päälliköitään hän ei kuulusteluissa muistanut. Järvinen oli aluksi mukana vartiopalveluksessa, kunnes maaliskuun lopussa päätyi rintamalle. Hän sai kiväärin Tampereella ja osallistui Juupajoella Korkeakoskella Tampereen pohjoispuolella taisteluihin. Korkeakoski oli Tampereen saarrostaisteluiden alkaessa sekä valkoisten Hämeen Ryhmän että Jämsän osaston painopisteenä. Omien sanojensa mukaan Järvinen oli kaksi kertaa ketjussa ja jäi 17.3. valkoisten vangiksi. Järvinen kuljetettiin aluksi Kuopion vankileirille, missä hän kirjoitti elokuussa armonanomuksen, joka hylättiin. Ilmeisesti samaa tietä kulki Tuomas Aleksei Laaksonen (s. 15.6.1897), joka kuoli Kuopion vankileirillä sairauteen jo 20.7.1918.

Vuonna 1919 sosialidemokraattisten järjestöjen kerätessä tietoja sodassa menehtyneistä ei Henrik

Jokinen tiennyt Merimaskusta muita kuin nämä kaksi. Muitakin punakaartiin kuuluneita lienee ollut. Sotasurmat -tietokannan mukaan Kiiikoista kotoisin ollut punainen Frans Nestori Niemi (s. 14.5.1883) kaatui 24.3.1918 Merimaskussa. Ilmeisesti tieto on virheellinen. On myös mahdollista, että saariston kahakoihin osallistunut Niemi on saanut surmansa Merimaskun lähellä tai hän haavoittui ja menehtyi kuljetuksen aikana paikkakunnalla. Missään ei löydy mainintoja, että Merimaskussa olisi taisteltu tai kahakoitu sodan aikana.

Ainoa valkoisten puolella sotaan osallistunut merimaskulainen oli puutarhuri Lennart Leino (s. 1895). Hän oli mukana Uudenkaupungin Suojeluskunnan yrityksessä valloittaa Ahvenanmaa helmikuussa 1918 ja siirtyi muiden mukana täältä Pohjoiselle rintamalle, missä hän toimi Turun Rintamapataljoonan II Komppanian kokkina. Turun Sanomien (23.5.1918) mukaan Leinon päästessä Merimaskuun lyhyelle lomalle toukokuussa otettiin

hänet innokkaasti vastaan Merimaskussa: “Kunni-anosotus sotilaille. Äskettäin palasi pienelle lomalle kotiseudulle Merimaskuun palvelusmies Lennart Leino, joka kapinan alkaessa liittyi Uudenkaupungin suojeluskuntaan ja matkusti sen mukana Ruotsin kautta pohjoiselle rintamalle. Paikkakuntalaiset olivat soturille valmistaneet Tammissaaren taloon juhlatilaisuuden. jossa pidettiin puheita suoritettiin muuta ohjelmaa. Soturin lausui terve, tulleeksi maanvilj.. J. Tammelin. Ndit Palmu ja Viherranta lausuiivat runoja. Kirkkoherra L. Nurmi esitelmöi isänmaanrakkaudesta ja sen velvoituksista. Yhteinen illallinen nautittiin. Neiti M. Hyrsky esitti yksinlaulua ja kuoro lauloi. Illallisen aikana puhui opettaja J. Santalahti ja ojensi vieraalle 1,800 markan pankkitalletuksen, joka oli koottu keräämällä. Juhlittu kiitti osakseen tulleista kunnianosotuksista.”

Sodan jälkeen

Heti huhtikuussa jäiden vapauduttua merimaskulaiset purjehtivat 20.4. aamulla Turkuun. Uuden Auran (21.4.1918) julkaisema ”Turun kirje” mainitsee merimaskulaisista ”ellei heillä muuta ruokatavaraa olekaan enää jällellä, tuovat he ainakin tuoretta kalaa tullessaan ja sekin herkku on tavattoman hauska särpimen lisä kaupunkilaisille kuivansuolaisen talven jälkeen.” Vuonna 1917 silakan hinta oli ollut hyvin korkea ankarasta elintarvikepulasta kärsineessä kaupungissa.

Sodan loppupuolella Merimaskuun perustettiin nopeasti Suojeluskunta, joka joissakin yhteyksissä mainitaan myös Suojelusvartiona. Vielä 1918 innostus toimintaan oli suurta ja esimerkiksi 5.8.1918 järjestettiin suojeluskunnan kesäjuhla, johon höyrylaiva Åland kuljetti huvimatkalta väkeä. Ohjelmassa oli puheita ja musiikkia sekä virvokkeina ”voileipiä, silakkaperunoita ja maitoa y. m.” Suojeluskuntatoiminta kuitenkin hiipui pian ja 1920-luvun suojeluskuntalehdissä Merimasku on mainittu kuntana, jonka osallistuja-aktiivisuus mm. marsseihin ja harjoituksiin oli vähäinen. Suomen Sotilaan (17.4.1920) mukaan vuonna 1920 suojeluskunnassa oli 57 jäsentä, eli kolme jäsentä enemmän kuin työväenyhdistyksessä 1918.

Merimasku selvisi sisällissodasta suhteellisen vähällä, etenkin muihin Varsinais-Suomen paikkakuntiin verrattuna. Varsinaiset oikeudelliset selvitykset koskivat pääasiassa Merimaskun miliisejä, joiden puolesta kuntalaiset kirjoittivat oikeuteen puoltokirjeitä. Hevostakavarikot jäivät vähäisiksi ja Suomi Järvisen vanhempien kirjoittaman kirjeen mukaan ”hänen toimestaan paikkakunnan kansa-

koulun opettaja, jota punaiset ahdistivat, sai jäädä paikoilleen.” Sodan jälkeisillä vankileireillä lienee ollut vain muutamia merimaskulaisia, joista kaksi punakaartiin kuulunutta menehtyi. ☚

Lähteet:

- Arkistolähteet
 - Kansallisarkisto
 - Turun sotavankileiri. Bb:3 Turun pakkotyölaitoksen Nimiluettelo v. 1918-
 - Vapaussodan arkisto. IB 4:74–75 a. Turun punakaartin asiakirjat 1918–1918.
- Kirjallisuus
 - Innamaa, Kerttu. 1965. Naantalain historia. Kolmas osa. Turun sanomalehti ja kirjapaino osakeyhtiö, Turku.
 - Lahtinen, Jarno. 2016. Punainen Turku 1917–1918. Tallinna Raamatutrükikoda.
 - Marjanen, V. J. 1928. Turun rintamapataljoona (n.k. Uudenkaupungin suojeluskunta) vapaussodassa 1918. Saari, Lennart & E. Matinolli, M. Kalske. 2000.
 - Rymättylän historia II.1. Turku, Gillot.

Verkkolähteet

- 1914–1922 Sotasurmat
 - <http://vesta.narc.fi/cgi-bin/db2vww/sotasurmaetusivu/main>
- Järvinen, Frans Emil
 - Laaksonen, Tuomas Aleksei
 - Niemi, Frans Nestori
- Kansallisarkisto, digitaalinen arkisto. digi.narc.fi.
 - Valtiorikosylioikeuden aktit.
- Järvinen, Frans Emil (akti 16912)
 - Järvinen, Juho Suomi (akti 15343)
 - Jokinen, Henrik Johansson (akti 23244)
- Kansalliskirjasto. Historiallinen sanomalehtiarkisto.
 - Digitaaliset aineistot.
- Sosialisti
 - Suomen Sotilas
 - Turun Sanomat
 - Uusi Aura

Kiellettyjä alueita

teksti: Maarit Lineri

Vuosi 1918 koetteli Merimaskuakin, vaikka suuremmilta kahinoilta vältyttiin. Siitä kertoo se vähäinen arkistoista löytyvien tietojen määrä. Joitain vihjeitä kuitenkin löytyy myös aikakauden sanomalehdistä.

Satakunta-lehdessä 8.9.1917 otsikolla *N.s. "kielletyt alueet" Turun ja Porin läänissä* on artikkeli, jossa muistutetaan, että kaikkialla Suomenmaassa ei ollut vapaata kulkea.

"Koska usein satuu, että Pohjanlahden rannikolle matkustavat henkilöt ovat joutuneet ikävyyksiin koska warustaa itseään kuwernöörin tai poliisiwiranomaisten antamalla lupatodistuksella matkaa warten, julkaisemme tässä luettelon niistä kaupungeista ja maalaiskunnista Turun ja Porin läänissä, jotka sijaitsevat n.s. kielletyllä alueella ja jonne matkustamista warten tarwitaan jalkawäenkenraali Gorbatsowskin heinäkuun 15 p. 1916 antamassa pakollisessa määräyksessä lähemmin mainitut lupatodistukset: Turun ja Porin lääni: Merikarvian, Siikaisten, Ahlaisten, Pomarkun, Noormarkun pitäjät... lista jatkuu kuten lehtileikkeestä näkyy: ... Askaisten ja Merimaskun kappelit, Rymättylän pitäjä ja Naantalın kaupunki ja maaseurakunta..."

Varotoimenpiteitä

Lista käsittää koko läänin rannikkopitäjät. Ensimmäinen maailmansota jo riehui Euroopassa ja toistaiseksi sivussa pysytyt Venäjä halusi varmistaa rannikkojensa

koskemattomuuden. Olihan Saksa julistanut jo 1.8.1914 sodan Venäjälle ja pelko sen mairinnoususta tai muusta manööveristä pisti keisarikunnan olemaan varuillaan. Tosin asiat mutkistuivat, kun Venäjällä alkoi

koskapa hän on saanut 15. heinäkuuta 1917 matkaluvan "kuuden kuukauden ajan kaikkialla kotimaassa" Myöntäjänä Poliisi E. Videroos. Asiakirjan lunastusmaksu on 50 penniä. Oletettavasti Anna tarvitsi lupaa, koska hän kävi Sörnäisten kristillistä opistoa Helsingissä.

M. J. „kielletyt alueet“ Turun ja Porin läänissä.
Koska usein satuu, että Pohjanlahden rannikolle matkustavat henkilöt ovat joutuneet ikävyyksiin koska warustaa itseään kuwernöörin tai poliisiwiranomaisten antamalla lupatodistuksella matkaa warten, julkaisemme tässä luettelon niistä kaupungeista ja maalaiskunnista Turun ja Porin läänissä, jotka sijaitsevat n.s. kielletyllä alueella ja jonne matkustamista warten tarwitaan jalkawäenkenraali Gorbatsowskin heinäkuun 15 p. 1916 antamassa pakollisessa määräyksessä lähemmin mainitut lupatodistukset: Turun ja Porin lääni: Merikarvian, Siikaisten, Ahlaisten, Pomarkun, Noormarkun pitäjät... lista jatkuu kuten lehtileikkeestä näkyy: ... Askaisten ja Merimaskun kappelit, Rymättylän pitäjä ja Naantalın kaupunki ja maaseurakunta..."

vallankumous ja Suomi erkani omaksi itsenäiseksi valtiokseen. Lopulta pelätty "maihinnousu" tapahtuikin, kun ensimmäiset jääkärit astuivat maihin Vaasassa.

Matkustuslupa

Kollolasta on löytynyt Anna Virtaselle kirjoitettu Matka todistus. Anna on ollut luotettava henkilö,

gissä. Valmistujaiskuva on Kollolan salin seinällä. ☚

Lähteet:
Satakunta-lehti 8.9.1917
Jääkäripataljoonan perinneyhdistys, <http://www.jp27.fi/>

Tarja Grönblom 31 vuotta terveydenhoitajana Merimaskussa

Teksti: Maarit Lineri

Kuva: Maija-Leena Tuomi

"Silloin oli hirvittävän kova pakkanen, kun tulin Merimaskuun vuonna 1987", muistelee Tarja. Ilmeisesti kuitenkin vastaanotto oli sitäkin lämpoisempi, koska hän viihtyi Merimaskussa eläkkeelle lähtönsä, viime toukokuuhun, asti. "Pelkkää hyvää sanottavaa ja muisteltavaa minulla on näistä 31 vuodesta", jatkaa Tarja.

Työtehtäviin kuului koko työuran terveydenhoitajan vastaanotto, äitiys- ja lastenneuvola, kotikäynnit ja kouluterveydenhuolto. Alkuvuosina vastaanottotilat kirkonkylässä "Antinlinna"-nimisessä rakennuksessa eivät olleet kovin kaksiset. Tilat olivat vanhanaikaiset ja nykymittapuulla hieman ankeat. Myöhemmin vuonna 2012 sekä lääkärin, että terveydenhoitajan vastaanotot saivat uudet valoistilat entisestä päiväkoti Pajupillistä.

Keväällä 6.4. MLL:n perhekahvilassa järjestettiin kiitostilaisuus Tarjalle. Tilaisuudessa ojennettiin Tarjalle kortti, mihin oli FB:n ja s-postin avulla kerätty toivotuksia ja kiitoksen osoituksia merimaskulaisilta: Tässä vain pieni otos niistä lukemattomista kiitoksista:

Koen, että Tarja on ottanut minut isänä mukavasti huomioon neuvolakäynneillä ja hänestä on jäänyt muutoinkin lämmin ja välitön tunne aina kohdatessamme.

Tarja on ollut aina lämminhenkinen, helposti lähestyttävä, empaattinen ja jokaisen perheen yksilöllisesti huomioiva. Aivan ihana neuvolan Tarja

Kiitos Tarja hyvästä huolenpidosta 4 sukupolven osalta. Sinulla on aina löytynyt aikaa kuunnella ja jutella.

Harvoin jouduin neuvolaan soittamaan, mutta aina Tarja tuntui tuntevan heti ketä soittaa ja oli heti kartalla asiasta kuin asiasta.

Äitiys- ja lastenneuvolan lisäksi Tarja hoiti reseptit, sairaslomalaput, ja terveysneuvontaa myös meille aikuisille, aina yhtä iloisesti ja joustavasti. Kiitos, ja mukavia eläkepäiviä Tarjalle!

Vasemmalla Tarja Grönblom. Yhtenä juhlassa mukana Anne-Maj Palmgrén

Tarja on hoitanut isäni asioita jo aikoinaan ja pikkutyttönä oli aina niin jännää, kun Tarja tuli kotikäynnille. Jäämme kovasti kaipaamaan

"Olen viihtynyt niin hyvin Merimaskussa ja syykin siihen on selvä: merimaskulaiset. Alusta asti olen tuntenut oloni tervetulleeksi Merimaskuun. Kanssanne olemme läpikäyneet ilot ja surut, osan kanssa jo useammassa sukupolvessa. Isot, isot kiitokset kaikille menneistä vuosista ja kiitos kaikille muistamisesta!"

Kiitos itsellesi Tarja ja hyviä eläkepäiviä, kyllä me täällä pärjätään ilman sinua... jotenkuten. ☚

Tapahtuiko sellainen Merimaskussa

Vuosi 1918 ei suinkaan alkanut uudelle itsenäiselle valtiolle auvoisissa merkeissä. Tunnelmat olivat hyvinkin ristiriitaisia: Elintarviketilanne oli muuttumassa katastrofaaliseksi, talous oli romahtanut, eikä satoja vuosia yksin vallan aikoja elänyt kansa oikein tiennyt edes, kuka maata hallitsee. Maassa oli edelleen voimassa monia Tsaarin aikaisia lakeja. Helsingissä otti vallan Suomen vallankumousneuvoston muodostama kansanvaltuuskunta, mutta maalla oli vaaleilla valittu Svinhufvudin senaatti. Osa senaattoreista oli paennut punakaarteja pakoon Vaasaan.

Ehkä asian sekavuus kiteytyy parhaiten erään venäläisen sotilaan mielipiteessä: ”Kyllä tasavalta on hyvä, mutta kyllä silti tsaaria tarvitaan.” Aina eivät virkamiehetkään tienneet, mitä lakia noudattaa.

Turku oli vuoden 1917 huhtikuusta alkaen ollut Suomen vallankumouksellisin kaupunki ja loppuvuodesta Turku syöksyi kaaokseen. Kevään 1918 tultua huhtikuussa tuhannet turkulaiset punaiset aloittivat epätoivoisen pakomatkan kohti itää. Sitä ennen oli jo ollut levotonta liikehdintää ja huhut saksalaisten tulosta lisääntyivät. Huhuttiin saaristossa kiertävän rankaisujoukkoja, jotka etsivät ”vihollisia”, ts. maanomistajia ja Suojeluskuntalaisia.

Niissä oloissa huhut ja tosi kietoutuivat tarinoiksi, joiden todenperää on vaikea jälkepäin todentaa. Etenkin, kun niistä kerrottiin suullisesti hiljaa kuis-kutellen. Seuraavasta Merimaskussa tapahtuneesta löytyy todennettuina pala sieltä, toinen täältä.

Perimätieto kertoo

Punakaartin karkurit kohti Ahvenanmaata

Turun punakaartin sotilaita oli paennut Turusta ja neljä heistä oli päättänyt lähteä Ahvenanmaalle kerääntyneiden punakaartilaisten joukkoon ilmeisesti osallistua siellä venäläisten kanssa taisteluun valkoisia vastaan. Tilanne alkoi Turussa olla sekava ja koska

pakeneminen valkoisten valtaamien alueiden läpi oli mahdotonta nämä punakaartilaiset päättivät matkata Rymättylään ja jatkaa matkaa jäitä pitkin saarelta toiselle. Karkumatkalle lähdettiin maanteitse pyöräillen. Tuohon aikaan Rymättylään pääsi maanteitse Turusta vain Mietoisten, Askaisten ja Merimaskun kautta ja tämän reitin miehet valitsivat.

Miehet eivät olleet arvanneet lähteä Turusta jäitä pitkin, aavalle meren selälle, vaikka se olisi ollut kaikkein suorin reitti. Kevät oli jo edennyt ja jäiden tilanne oli aavalla epävarma. Rymättylästä oli varmaan tarkoitus jatkaa matkaa saarelta toiselle jäitse.

Askaisten läpi ajaessaan he tulivat kuitenkin huomatuiksi ja joku matkan varrella asuneista soitti etukäteen, puhelu ohjautui Kollolan puhelinkeskuksen kautta Merimaskuun tiettyyn taloon, josta sanaa sitten jatkettiin eteenpäin. Tieto punakaartilaisten saapumisesta kulki nopeasti ja täällä tiedettiin olla rannassa vastassa tulijoita. Perimätieto kertoo, että joukko saapui Merimaskuun 15.3.1918. Saman tarinan mukaan tulijat ammuttiin heti näiden päästyä jäälle. Sen jälkeen ruumiit upotettiin sulaan lähelle Kasakkakivi-nimellä tunnettua saarta polkupyörineen kaikkineen.

Perimätieto kertoo edelleen, että jäiden lähdön jälkeen huhtikuussa alkoivat ruumiit nousta Haahdenniemen ja Luuta-nimisen saaren välillä pintaan. Hiljaisuudessa miesten rumiit kerättiin ja kaikki 4 haudattiin yhteishautaan. lähelle Merimaskun kirkon pohjoiskulmaa. Haudan pohjalle levitettiin kuusen-havuja samoin kuin myös ruumiiden päälle. Tieto tapahtuneesta haudattiin samalla, eikä siitä jäänyt merkintöjä arkistoihin. Paljon myöhemmin tarttuivat polkupyörät kalastajien verkkoihin.

Ruumiit löytyvät

Vuonna 1954 Merimaskun kirkkoon asennettiin keskuslämmitys ja sitä varten kirkon alle tehtiin syvä kaivanto lämmitysputkia varten. Yllättäen kaivannosta löytyi hauta. ”Mainittakoon, että kaivauksissa paljas-

tui sakariston käytävän kohdalta yhteishauta, johon vainajat oli haudattu ilman arkkuja kuusenhavujen sekaan”, kirjoittaa muistiossaan kirkkoherra **Nurmi**. Hän kirjoittaa vielä: ”Ilmeisesti kysymys on suurten 1700 -tai 1800-luvun nälkävuosien uhreista.” Hän jättää mainitsematta, että vainajat ovat täysissä pukeissa, joista aikakausi olisi ehkä käynyt selväksi. Oliko kyseessä kirkkoherran arvailemista vainajista, sillä asiasta ei löydy mitään muuta, kuin kirkkoherra Nurmen lyhyt maininta. Mitä tapahtui vainajille löydön jälkeen, sen tietävät vain paikalla olleet ja ehkä sen ajan kirkonpalvelijat. Eräs paikalla olleista, n. 15-vuotias poikanen on kertonut epäilleensä myöhemmin arviota. Totta siis on vainajien löytyminen, mutta arvailu siitä, keitä he olivat olleet on historia peittänyt.

Tarinassa oli kuitenkin jatkoa, josta osa on todennettavissa eri lähteistä. Edellä kuvattu tapahtuma selventää, ja antaa uskottavan selityksen seuraaville tapahtumille.

Olettamuksia ja tosiasioita

Tiedossa on, että Merimaskun Tammisaaren **Karl Erik Tammelin**, prokuristi, (s. 8.6.1893, Merimasku), lähti maaliskuussa 1918 Merimaskusta Ahvenanmaalle liittyäkseen siellä olevaan Skärgårdens Frikår -joukkoon (Saariston vapaajoukko), sen 2. Komppanian suomenkieliseen konekivääriosastoon.

Siitä, missä tilanteessa Tammelin päätti lähteä, ei ole varmaa tietoa, mutta niissä olosuhteissa on myös mahdollista, että Tammisaaren renki, **Aarre Elis Tolmunen** (s. 7.6.1893, k. 24.3.1918) olisi alkanut epäillä Tammelinin olleen mukana ampumisessa ja alkanut uhkailla ja pelotella tätä. Vielä, kun hän sai avukseen sotamies (venäläinen?) **Edward Kleinmanin**, (Haapsalu), alkoi tilanne kiristyä. Tolmuseen tiedettiin olleen väkivaltainen, sillä hänestä kerrottiin, että hän olisi aiemmin puhkaissut punakaartin vankina olleen lääkärin silmän.

Siinä uhkaavassa tilanteessa ja epäilyjen varjossa katsoi Tammelin ehkä parhaaksi suunnata pakonsa Ahvenanmaalle punaisten hallitsemasta Turun saaristosta. Tolmunen ja Kleinman huomasivat lähdön, ja lähtivät ajamaan takaa Tammelinia. Heillä oli ilmeisenä tarkoituksena surmata Tammelin.

Se taas tiedetään, että Tammelin pääsi perille Brändöeseen saksalaisen 14. Jääkäripataljoonan tukikohtaan. Kun takaa-ajajia tiedettiin odottaa, saksalaiset ottivat heidät vangiksi. Tolmunen ja Kleinman teloitettiin Vårdössä 24.3.1918. Kerrotaan, että Ahvenanmaan sotilaskomentaja **Hjalmar Bonsdorff** oli antanut kuolemantuomion kuulustelujen perusteella. Ahvenanmaalla Bonsdorffia syytettiin mm. liian preussilaisesta toiminnasta.

Myöhempiä lähdetietoja

Monta eri tarinaa

Ralf Nordgren kertoo kirjassa ”Sellaista ei tapahtunut” Vårdössä ammutuista kahdesta miehestä. Kirjan loppussa on faktatietoja: Merimaskulainen Aarre Elis Tolmunen ja haapsalulainen sotamies Edward Kleinman on teloitettu, ja heidät on haudattu Vårdön kirkon pohjoisseinän lähelle, eli sakariston koilliskulmalle.

Nyt vihjataan, että kumpikin olisi laskeutunut Vårdön Stegetiin venäläisellä lentokoneella, vaikka selkeästi tiedetään, että koneessa oli vain yksi venäläinen sotilas. Nordgren kertoo, että Ahvenanmaan sotilaskomentaja Hjalmar Bonsdorff oli antanut kuolemantuomion kuulustelujen perusteella.

Walleniuksen mukaan venäläinen lentäjäloukku **Jurij Herbertin** lensi Turusta ja laskeutui ensin Vårdö-vikeniin. Hän oli houkutelut mukaansa Turusta venäläisen sotamiehen, joka luovutettiin heti 17.3.1918 saksalaisille laskeutumisen jälkeen Sitten kone oli jatkanut matkaa kirkonkylän lahdelle. Koneessa oli ollut vain yksi venäläinen sotilas eikä Tolmunen. Tässä teoksessa ei mainita teloitusta ollenkaan.

Kohtalon oikkua

Kummasti kohtalo toisti myöhemmin kahden kirkkomaan tapaukset. Tarinaan sekoittuu nyt Vårdössä tapahtunut, mikä muistuttaa Merimaskun vuoden 1954 tarinaa huomattavasti: Asia tuli uudelleen esille (Tolmuseen ja Kleinmanin tapaus) kaivettaessa kirkon pohjoispuolelle viemäriä tai salaojaputkea, jolloin vainajat tuli kaivettua esille. Siitä kertoo 18.5.1976 Åland-lehti, jolloin mainitaan, että he olivat pahoinpidelleet ennen vangitsemistaan valkoisiin lukeutunutta miestä repimällä silmän päästä. (vrt. puhkaistu lääkärin silmä edellä) Tämä olisi siten tapahtunut ennen vangitsemista jossain Lounais-Suomessa. Heidät on merkitty haudatuiksi Vårdön kirkkomaalle.

Tarinat elävät elämäänsä ja tosi ja taru sekoittuvat toisiinsa, niihin lisätään uutta ja liioitellaan tapahtumia joskus tahattomasti, joskus tahallisesti. Totta ovat nimeltä mainittujen henkilöiden kohtalot, mutta tapahtuivatko kaikki muut kuten on kerrottu? ☞

Lähteinä Komentaja Eero Auvisen mukaan mm.:

Ralf Nordgren; ”Sellaista ei tapahtunut”, Yhteiskirjapaino Oy Helsinki 1978

Ludvig Lindström; ”Särgårdens Frikår”, Förlag E. Wallenius Åland -lehti 18.5.1976

Valdemar Nyman; ”Kring Ålands öar

Saariston vapaajoukon matrikkeli

Sanct Olof -niminen Ahvenanmaan seurakuntien joulukirja 1975

Muut lähteet:

Suullinen perimätieto

Kirkkoherra Lauri Nurmen muistio

Kuvan kuumasinkitystä pellistä valmistettu vaaliurna on saattanut olla käytössä jo vuoden 1907 vaaleissa. Tämä malli oli yleinen 1917 äänestyspaikoilla. Samaa mallia valmistivat useat peltisepän liikkeet.

Vaaliuurnaa ja itsenäisyyden kompurointia

Teksti: Maarit Lineri

Kuten me kaikki tiedämme Suomessa valtiollisella tasolla yleinen ja yhtäläinen äänioikeus oli toteutettu jo vuonna 1906. Tuolloin naiset ja myös suurin osa miespuolista väestöstä saivat ensi kertaa äänioikeuden. Se oli aikansa maailmanennätys, sillä samall naiset saivat myös oikeuden asettua ehdokkaiksi vaaleissa. Kunnallisella tasolla sama uudistus toteutettiin vuonna 1917. Nyt Suomen maassa kaikissa vaaleissa vaalikelpoisia olivat kaikki kansalaiset huolimatta veroäy-reistään, maaomistuksestaan taikka v i r k a - asemastaan.

Pitäjän vaaleissa ei sen kum-mempia vaalitaistoja käyty, sillä monissa pitäjissä tunnettiin kaikki ehdokkaat etukäteen. Vain joitakin kahvitilaisuuksia järjestettiin, mutta ei varsinaisia puhujatilaisuuksia. Merimaskussakin meni vaalien jär-jestämisen aika täpärälle. Uusi Aura 3.12. 1918 tietää kertoa, että vaalit Merimaskussa toimitetaan 28.12. Saman lehden numerossa 16.1.1919 tiedetään kertoa uuden valtuuston kokoontuneen jo heti 13.1.1919.

Itsenäisen Suomen eduskuntavaalit 100 vuotta

Itsenäisen Suomen ensimmäisistä eduskuntavaaleista tulee ensi vuon-na kuluneeksi 100 vuotta. Merimaskussakin vaaliuurnat kaivettiin taas esille jo ke-väällä 1919, kun toimitettiin eduskuntavaalit 1.–2.3.1919. Ne vaalit herättivätkin jo enem-män huomiota. Erilaisia tilai-suuksia järjestettiin ja vaalipuhujia kiersi valtakunnassa laajemmalti. Merimaskussakin järjestettiin useita vaalitulaisuuksia eri taloissa, kansa-koululla ja ”kunnanhuoneessa”, eli myöhemmin rukoushuoneessa. Mer-imaskussa nähtiin jopa nainen puhujien joukossa. Rva Naemi Päiviö oli saapunut puhujakerroksellaan Merimaskuun 11.2.1919.

Jälkeenpäin on kansainvälisestikin ihmetelty, miten suomen kansa kykeni niin nopeasti sodan jälkeen järjestäytymään ja palaamaan ar-keen. Monissa muissa maissa samankaltaisten tapahtumien jälkeen erilaiset terroriteot jatkuivat vuosia.

Vuoden sisällä oli vielä kolman-netkin vaalit 25.7.1919 valittiin Suomen tasavallan ensimmäiseksi presidentiksi K.J.Ståhlbergin. Siihen vaaliin ei kansalaisia enää vaivattu, eikä vaaliurnaa tarvinnut kaivaa esiin. ☘

Vaaliuurnalle käyttöä

Kaiken tapahtuneen keskellä vuon-na 1918 pystyttiin valmistelemaan asianmukaiset vaalit pitäjissä jo heti sisäisen kahinon loputtua. Eduskunta määräsi nyt pidettäväksi kunnanvaltuusmiesvaalit vuoden 1918 lopussa tai 1919 alkupuolella. Joissakin pitäjissä ei jäänyt kuin kaksi viikkoa aikaa vaalien järjes-tämiseen.

Vuoden 2018 Lossivahdit

Maarit ja Kari Lineri

Teksti ja kuva: Erkki Rantala

Kun silta yli Kirkonsalmen vuonna 2002 valmistui ja lossi jäi historiaan, jäi historiaan myös yksi saaristokunnan tärkeimistä ammateista, lossivahdin ammatti. Merimasku-Seura on siitä asti halunnut palkita ja kiittää henkilöitä, jotka ovat vahvalla panoksellaan edistäneet kotiseutu-toimintaa valitsemalla vuosittain vuoden Merimaskun lossivahdin. Hän saa vuodeksi haltuunsa kiertopalkinnon, lossikapulan omalla nimilaatalla varustettuna.

Merimaskun lossivahdiksi ei tulla ilmoittautumalla kilpailuun, vaan titteli ansaitaan tekemällä Merimaskua tunnetuksi, taikka osallistumalla paikalliseen kotiseututyöhön ja osoittamalla kiinnostusta Merimaskua kohtaan. Tämän vuoden lossivahti-kunnianimikkeen saivat – vihdoin ja viimein – kaksi henkilöä, joista kumpikin olisi ansainnut tämän huomionosoituksen jo aikooja sitten yksinäänkin. Toimimalla näin aktiivisesti Merimaskun asioiden ja ihmisten keskellä, saattaa olla liian lähellä tullakseen valituksi.

Nämä kaksi henkilöä, Maarit ja Kari Lineri tunnetaan aktiivisuudestaan, kotiseutuhenkisyydestään, aikaansaannoksistaan, kannanotoistaan ja monipuolisuudestaan. He ovat olleet lukuisten yhdistysten keskeisiä toimijoita ja siellä, missä he eivät enää toimi,

jäävät suuret tyhjat saappaat useiden ihmisten täytettäväksi.

Maarit on toiminut mm. Merimasku-Seuran puheenjohtajana vuodesta 2004 vuoteen 2015 ja edessäsi olevan lehden ”Myötätuulta Merimaskussa” leh-titoimituskunnassa vuodesta 1995 ja pää-asiallisena toimittajana jo kaksikymmentä vuotta vastaten myös-lehden taitosta ja sivunvalmisteluista. Häntä me saamme kiittää jokavuotisesta kotiseutulehtemme ilmestymisestä. Myös kunnallispolitiikka on aikaisemmin ollut lähellä Maaritin sydäntä, varsinkin silloin kun olimme itsenäisen Merimasku.

Kari puolestaan jak-saa ajaa Merimaskun asioita yhä edelleen

Naantalinnon kaupungin toimikunnissa ja jaoksissa. Ja Merimaskusta ei taida talkoita löytyä, joissa Maarit ja Kari eivät olisi mukana.

Heidän yhteisestä innostuksestaan perustettiin vuonna 2012 Merimaskun oma teatteri, jota he luotsasivat eteenpäin viisi vuotta, Maarit kirjoittaen näytelmiä sekä heidän yhdessä ja erikseen ohjatessa esityksiä. Heidän aloitteestaan alkoivat myös elokui-set lasten tapahtumat Kollolassa. Siellä heidät saattoi tavata pelle-pariskuntana ohjailemassa pieniä katsojia.

Ihailtavaa aktiivisuutta Merimaskuun sillan yli muuttaneelta kaksikolta! ☘

Kollolan viime kesän näyttely kertoi sanoin ja kuvin kalastuksesta Merimaskun vesillä. Monenlaisia kalajuttuja löytyi myös näyttelyssä kävijöiltä.

Kalastus on ollut merimaskulaisille tärkeä elinkeino muiden elinkeinon ohella. Edelleenkin kalastus on monille rakas harrastus ja joillekin har-

voille myös elinkeino nykyajan haasteista huolimatta.

Kollolan kesänäyttely kertoi kalastuksesta Merimaskussa ennen ja nyt. Näyttelyn tekstit ja kuvat

kertoivat menneiden vuosikymmenien kalastustavoista ja runsaista saaliista. Naantalin aukolla saattoi olla toistasataa silakkarysää ja saaliit olivat suuria.

Merimaskun koulun oppilaiden askartelemat kalat toivottivat näyttelyvierait tervetulleiksi.

Kalastusperinteestä kertovien tekstien, kuvien ja esineiden ohella oli esillä myös nykyaikaisia vieheitä kalastusopas Jani Ollikaisen varastoista.

Verkonkutomiskone. Työnäytös näyttelyn ehkä erikoisimmalla työvälineellä jäi valitettavasti näkemättä.

Tärkeä tulonlähde on ollut myös nuottakalastus.

Nykyajan haasteita ovat vesien rehevöityminen, hylkeet ja merimetsot.

Näyttelyn avajaisia vietettiin 1. heinäkuuta ja avajaispuheen tuli pitämään ammattikalastaja Olavi Sahlsten. Puhe oli valaiseva läpileikkaus siitä, kuinka ammattikalastus on muuttunut vuosien varrella. ☞

Kollolan varastosta löytyvä hylkeennahanpuhdistin oli näyttelyyn tutustujille tuntematon työkalu ja lähes mahdoton arvattavaksi.

Kalahaavit, verkkomerkit, kalavaa'at, atraimet ja jäsaha kertoivat menneiden vuosikymmenten kalastuksesta Merimaskussa.

Korvenrannan isäntä Johan Alku Salminen viemässä kalaa ja perunaa myytäväksi Turkuun 1950-luvulla. Kuvan on ottanut taiteilija-professori Matti Saanio. Kuva Leila Salmiselta.

Purkuvaiheessa tila oli melkoisessa kaaoksessa, mutta hyvällä suunnittelulla ja oikein valituilla materiaaleilla lopputulos oli huikea. Vaaleilla väreillä jaturhia väliseiniä poistamalla saatiin synkähköstä tilasta valoisa ja avara.

Viemäriputkien kulkusuuntia jouduttiin etsimään "käsikopelolla".

Jaana tarttui tarvittaessa remonttiin itse. Lapiolla oli käyttöä vanha linoleumimaton purkamisessa.

Ensimmäinen ajatus oli, että kaikki lastulevyseinät ja -pinnat puretaan: kaivetaan talon alkuperä esiin. Jaanan mielestä kaunista taloa oli kohdeltu kaltoin, siitä ei ollut kukaan välittänyt. Ranskaksi talo on feminiini "La maison", eli rouva talo, kuten hän sanoo, oli puettu yltä päältä kaikkeen sellaiseen, mikä siihen ei kuulunut. Talo oli täynnä pieniä koppeja, lastulevyä, lasivillaa ja muovia. Niinpä heti samana vuonna alkoi remontti rankalla purku-urakalla. Kaiken kaikkiaan talosta vietiin kaksi kuorma-autolavallista lastulevyä ja lautta, sekä yksi lavallinen lasivillaa. Onneksi purkuun osallistui lukuisia Jaanan ystäviä ja sukulaisia. Purkuvaihe kesti kaksi kuukautta.

Rouva Talo raottelee jo silmiään Koska talosta ei ollut olemassa minkäänlaisia piirustuksia, voitiin vasta tyhjentämisen jälkeen talo mitata ja teettää pohjapiirustukset, ennen kuin varsinaiseen suunnitteluun päästiin käsiksi. Jaanan perusteellisuudesta kertoo, että hän yritti Maakunta-arkistosta ja Museovirastosta ottaa selvää talon historiasta. Mitään uutta ei kuitenkaan kummatakaan selvinnyt. Jaana ei myöskään ollut aiemmin remontoanut hirsitaloa, joten hän luki paljon puu- ja hirsitalojen korjaamisesta ja remontoinnista. LVI asentajan vatimaan mekaaniseen ilmanvaihtoon Jaana sanoi heti jyrkän ein ja otti selvää, ettei se tuon ikäisessä talossa ole pakollinen. Varmaankin

Talon ulkoseinät saivat uuden, raikkaamman sävyn. Jaana hoiti maalauksen itse.

Kaikki pinnat avattiin aina kattojen Haltex-levyjä myöden. Kaikki alkuperäiset pinnat paljastettiin esiin.

Tulevassa keittiössä seinien koolaus oli tarpeen kaappien asennusta varten, muuten hirsiseinät vain maalattiin vaaleiksi.

Valoisa tila kuvattuna entisestä kunnansihteerin huoneen paikalta kohti kunnanjohtajan huonetta perällä. Tähän väliin oli mahduttettu 3-4- erillistä pientä huonetta.

Entisestä kunnansihteerin lattian nurkasta paljastuivat portaat, jotka johtivat kellariin.

Rouva Talo huoautti helpotuksesta.

Hämmästyttävää kyllä Vuorila oli ikäisekseen varsin hyvässä kunnossa, perusasioista oli sentään pidetty huolta. Yhtään pommin kaltaista yllätystä ei tullut eteen. Vain vanhan keittiön alla oli jo ammoin käytöstä poistettu vesijohto mädännyt kantavan suuren hirsipalkin. Sekään ei ollut ongelma, kun oli taitava rakennusmies asialla.

Muuten kyllä tuli pieniä yllätyksiä. Vesijohdoista tai viemäreistä ei ollut minkäänlaisia piirustuksia. Vesijohtojen kannalta se ei ollut ongelma, sillä ne vaihdettiin muutenkin uusiin, mutta viemärien kanssa oli toisin. Viemärit oli upotettu talon alla betonin sisään. Ne jouduttiin kaivamaan piikkaamalla esiin pätkä kerrallaan aina sinne suuntaan, minne ne näyttivät menevän. "Toisinaan oli aikamoisia mutkia" Löytyi muutama aikoinaan suljettu oviaukko ja kahden seinän välistä yksi kokonainen ovi, joka ei näyttänyt johtaneen minnekään. Entisestä kunnansihteerin huoneesta paljastui lattian alta sementtiportaat kellariin.

Talo kertoi muutenkin omasta historiastaan, löytyi vanhoja Opettaja-lehtiä, veroilmoituksia ja sodan ajan ostokuponkeja. Nyt hirsien paljastuttua näkyi selvästi talon eri vaiheita; katkaistuja hirren päitä, monia kerroksia tapetteja, holvikatto yläkerrasta jne.

Yläkerrassa katon purkamisen paljasti vanhan holvikaaren muotoisen katon.

Vanhan seinän laudoitus jätettiin näkymään hauskana sisustuksen katseenvangitsijana.

Entisestä kokoushuoneesta poistettiin lasivillaeristeet ja rakennusmuovit. Alta paljastuivat 1930-luvulle tyyppilliset tummahkot kukkatapetit. Todennäköisesti tapetit olivat vuoden 1932 remontin ajoilta. Yläkertaan saatiin rauhalliset, raikkaat ja kauniit huoneet.

Unesta herätetty talo

Vuoden kestävä remontin ajan Jaana oli mukana siivoajana ja ”jokapaikanhöylänä”, missä vain tarvittiin apukäsiä ja tavaran toimittajaa, kahvinkeitinjää ja tekemään kaikkea sitä, mitä ammattimiehet eivät tehneet.. ”Kulmahuoneessa revin kattolaattojen kiinnitykseen käytettyjä nupeja ainakin 140 ja toisinaan täytyi vanhoja sanomalehtiä ja tapetteja irroittaa pinseteillä pieninä paloina.”

Viimeiseksi talon julkisivu sai vielä uuden, arvoonsa sopivamman värityksen, kun Jaana heittäytyi jonkun mielestä ylivoimaiseen urakkaan ja maalasi talonsa itse. Sisustus- ja Lifestyleliike Villa August avasi ovensa 9.6.2016

Viimeinen silaus

Vielä Jaana halusi asentaa maalämmön taloon, mutta se edellytti tontin omistamista. Viisaana ja kaukokatseisena hän halusi, että vanha öljysäiliö tarkastetaan ennen kauppooja. Hänelle oli kerrottu, että se olisi aikoinaan tyhjennetty, puhdistettu ja täytetty hiekalla. Varmuuden vuoksi hän pyysi kuitenkin varmistamaan asian. Osoittautui, ettei kerrottu pitänyt paikkaansa. Kaupunki omistajana joutui nyt tyhjentämään, puhdistamaan ja kuljettamaan säiliön pois, sekä siivoamaan lievästi saastuneen maan kaatopaikalle. Nyt saattoi Rouva Talolle ostaa oman tontin alleen.

”Alusta asti talossa on tuntunut hyvä henki, semmoinen hyvä tunnelma.” Jaana oli herättänyt Rouva Talon unestaan. Voisi sanoa, että Vuorilan muodonmuutos oli kulttuuriteko.

Tätä kirjoitettaessa talo on myynnissä, sillä Jaana on - jälleen kerran - astumassa eteenpäin elämässään. Ainoana huolena on, että uusi omistaja ymmärtää säilyttää talon hengen niin, ettei ”La Maison” joudu nukahtamaan uudelleen. ☘

Lähteet:

Myötätuulta Merimaskussa 2008:
Osuuspankin historia
Uusi Aura 2.3.1920 ja 21.6.1923
Merimaskun kulttuurimaisema ja rakennuskanta 1996
Jaana Koskivaara-Coniel 25.9.2018

Rollaattorikapina

Merimaskussa!

Teksti: Margit Lehtinen
Merimaskun teatterin puheenjohtaja

Merimaskun teatteri jatkoi kesällä 2018 hyväksi havaitulla komedia-linjalla. Esitykseksi valittiin Tanja Puustinen-Kiljusen vuonna 2016 kirjoittama Rollaattorikapina. Rollis oli kesän 2017 esitetyin komedia Suomessa. Näytelmä oli hauska, ajankohtainen ja vähän kantaottavakin mutta... meillä ei ollut riittävää miehitystä! Alkoi ennenkuulumattoman kova värväyskampanja!

Ensimmäiset uudet näyttelijät saatiin teatterin perinteisiltä koulutuspäiviltä tammikuussa. Sieltä mukaan tulivat Tanja, Sirkka ja Liisa. Vielä kuitenkin tarvittiin lisää väkeä. Juho värvättiin mukaan kotoaan. Puheluita sinne ja tänne ja saatiin myös Arto kaartiin. Santeri ja Maikku innostuivat, kun luvassa oli pieni rooli ja hulvattoman hauska näytelmä. Konkarit Tauno, Pirjo, Eliisa ja Margit olivatkin jo alusta asti laskuissa mukana. Myös Jukka tavoilleen uskollisena pidettyään meitä pitkään jännityksessä lupautui mukaan. Lauri jatkoi äänimiehenä, Venla ohjaajana ja Anne puvustaja/lavastajana. Miehistö oli koossa!

Kulissit kaipasivat vielä pientä retusointia. Seiniä maalattiin (Maikku), yksi seinä kiinni, toiseen seinään ikkuna (Santeri) ja sitä rataa. Taitavien lavastajien (Maikku ja Anne) avulla Lepolehto sai ilmeensä: Kertun vähän ankeampi ja Irinan iloisempi ja värikkäämpi versio. Myös puvustuksen miettiminen ja toteuttaminen alkoi.

Harjoituksia pidettiin sekä Lossitivalla että Ken-

sulla. Alkuun tutustuttiin näytelmän henkilöihin. Mietittiin heidän luonteita ja tapoja, jopa historiaakin kehiteltiin. Vähitellen sitten alkoivat harjoitukset plarien kanssa ja pikkuhiljaa ilman niitä. Jotkut oppivat vuorosanaan nopeammin (Tanja ja Juho) ja toiset vähän hitaammin (Margit)... Kevät eteni huimaa vauhtia ja päästiin Kollolaan harjoittelemaan. Tehtiin pitkiä päiviä, välillä jopa kahdestatoista seitsemään. Välissä toki pidettiin kunnon ruokataukoja. Siirryttiin vuoroin Naapuriin tai Rantamakasiiniin nauttimaan lounasta ja vähän rentoutumaan. Kyllä meillä oli hauskaa!! Venlan taitavalla ja kannustavalla ohjauksella menttiin eteenpäin ja vähitellen saatiin kuin saatiinkin näytelmä rullaamaan.

Ja aivan mahtavastihan se rullasikin! Näytelmä oli todella pidetty ja suosittu. Kiitoksia sateli roppa kaupalla meidän osaaville, ihanille näyttelijöille. Myös lavastatus ja puvustus saivat ansaittua huomiota Kollolan tarjotessa meille kauniita puitteitaan. Katsomon uudet selkänajat ilahduttivat monia. Viimeistään nyt taisi meidän pullista tulla käsite! Kuten aiempinakin vuosina, ilmojen haltijoiden suosikkeina emme esiintyneet sateessa edes viimeisessä esityksessä, joka oli juhannuksen aaton aatto...

Suuri kiitos kuuluu kuitenkin katsojille. Kiitos, että tulitte ilta toisensa jälkeen täyttämään katsomomme ja nauttimaan railakkaasta esityksestämme. Tulkaahan ensi vuonnakin! ☘

Tervetuloa Ravintola Pohjakulmaan

Yleisölle

Saaristolaispitopöytä sunnuntaisin
maaliskuusta joulueen.
Saaristolaislounas juhannuksesta
elokuun puoliväliin tiistaista
perjantaihin.

Ryhmät ja yksityistilaisuudet

Ympäri vuoden sopimuksen mukaan.
200 asiakaspaikkaa,
A-oikeudet.

Pitopalvelu

Täyden palvelun pitopalvelu.

Ravintola Pohjakulma
Rymättyläntie 1089 NAANTALI
P. 02 2522 771
ravintola@pohjakulma.fi

www.pohjakulma.fi

TYÖLIIKELY

Kaikki itse
valmistettua

Ajo,- henkilökortti,- passi-ja viisumikuvat

KUVAMESTARI
Kalefoto

PASSIKUVAN
AMMATTILAINEN

Raisiontori 2

Ilman ajanvarausta

Parturi

Hirsimäki & Aura

Hilkka ja Pirjo

Tmi Anu Aura

ilman ajanvarausta

Uolevi Raadenkatu 1, 21100 Naantali,
Puh. 02-4351 764

On homma mikä vaan,
TIP-TOP avun tarjoaa!

KRÄKILÄNTIE 22, 21160 MERIMASKU
PUH 040 5009 516, FAX (02) 4369 863
timo.tammelin@luukku.com, outi.torkkel@gmail.com

- ◆ UUDISRAKENTAMINEN
- ◆ HUONEISTOREMONTIT
- ◆ SANEERAUKSET

Täyden palvelun hautaustoimisto

Kun elämä päättyy, läheisille
jää paljon järjestettävää.
Neuvomme tarvittavissa
asioissa.

HAUTAUSPALVELU

Henrikinkatu 2
21100 Naantali
p. 4353 126

PIETÉT
www.pietet.fi